

רוצים חיבור לתכלית

- בזכות נשים צדקניות
- דעת התורה וההלכה בנושא נישואין
- עם כמה נשים בו זמנית
- סיפורים אישיים מכלא נשים

על רחל אימנו (מדרש רבה על חורבן בית המקדש ועל גלות ישראל)

אמר רבי שמואל בר נחמן, בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקדוש ברוך הוא בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו, והיה מהלך בבית המקדש וסופד וצועק... מיד פתח אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבונו של עולם למאה שנה נתת לי בן, וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני, ונעשיתי עליו כאכזרי ולא רחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו, ולא תזכר לי זאת ולא תרחם על בניי?

פתח יצחק ואמר רבונו של עולם, כשאמר לי אבא (בראשית כב, ח): אלהים יראה לך השה לעלה בני, לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הסכין, ולא תזכר לי זאת ולא תרחם על בניי?

פתח יעקב ואמר רבונו של עולם, לא עשרים שנה עמדתי בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחה, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גדול בנים, כי רב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכר לי זאת לרחם על בניי?

פתח משה ואמר רבונו של עולם, לא רועה נאמן הייתי על ישראל ארבעים שנה ורצתי לפניהם כסוס במדבר, וכשהגיע זמן שיכנסו לארץ גזרת עלי במדבר יפלו

עצמותי, ועכשו שגלו שלחת לי לספד ולבכות עליהם, זהו המשל שאומרים בני אדם מטוב אדוני לא טוב לי ומרעתו רע לי. באותה שעה אמר משה לירמיה לך לפני שאלך ואביאם ואראה מי מניח ידו עליהם. אמר לו ירמיה אי אפשר לילך בדרך מפני ההרוגים, אמר לו אף על פי כן, מיד הלך משה וירמיה לפניו, עד שהגיעו לנהרות בבל, ראוהו למשה ואמרו זה לזה בא בן עמרם מקברו לפדותנו מיד צרינו, יצתה בת קול ואמרה גזרה היא מלפני. מיד אמר להם משה בני להחזיר אתכם אי אפשר שכבר נגזרה גזרה, אלא המקום יחזיר אתכם במהרה והניח אותם.

באותה שעה הרימו קולם בבכיה גדולה עד שעלתה בכיתם למרום, הדא הוא דכתב: על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו (תהלים קלז. א). כיון שבא משה אצל אבות העולם אמרו לו מה עשו האויבים בבנינו, אמר להם, מהם הרגו, ומהם כפתו ידיהם לאחוריהם, ומהם אסורים בכבלי ברזל, ומהם נפשטים ערמנים, ומהם מתו בדרך ונבלתם לעוף השמים ולבהמת הארץ, ומהם מושלכים לחמה רעבים וצמאים, מיד פתחו כלם ובכו וקוננו בקינות וי'....

באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה רבנו של עולם, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתרה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והקשה עלי הדבר עד מאד כי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה,

ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל. ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לחרפה. ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקים, רחמן, מפני מה קנאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים במ כרצונם. מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא, יד): כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. וכתיב (שם): כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך וגו', וכתיב (שם): ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושובו בנים לגבולם. (מדרש רבה איכה פתיחתא כד')

אליהו הנביא בספר תנא דבי אליהו פרק כז' יז': " ...לא גילגל הקדוש ברוך הוא והוציא את ישראל ממצרים אלא בשביל שרה, רבקה, רחל ולאה, בשכר שתפסה שרה את הגר והעלתה למטתו של אברהם ... ובשכר שתפסה רחל את בלהה והעלתה למטתו של יעקב, ובשכר שתפסה לאה את זלפה והעלתה למטתו של יעקב. לכך גילגל הקב"ה והוציא את ישראל ממצרים בשביל מעשה שרה ורבקה ורחל ולאה. לכך נאמר (תהלים ס"ז) מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות."

דעת התורה וההלכה בנושא נישואין עם כמה נשים בו זמנית

מאז ומתמיד נהגו היהודים להתחתן עם יותר מאישה אחת. כידוע, לאברהם אבינו היו שתי נשים (שרה והגר), יעקב אבינו התחתן עם ארבע נשים (רחל, לאה, בלהה וזילפה) דוד המלך עם 18 נשים, כמו גם שלמה המלך והרבה צדיקים, תלמידי חכמים, ויהודים פשוטים בכל הדורות.

נושא זה מופיע גם **בתורה**: "כי תהיינה לאיש שתי נשים..". (דברים כא/טו) וגם **בגמרא**, דעת רבא שהתקבלה להלכה היא: "נושא אדם כמה נשים על אישתו והוא דאית ליה למיזיינינהו (מותר לשאת נשים נוספות על אישתו בתנאי שיכול לפרנסן). (מסכת יבמות סה')

במאה השמינית לאלף החמישי לבריאת העולם, (סביב שנת 1000 לספירת הנוצרים), כדי להגן על היהודים מהרדיפה של הגויים, גזר רבנו גרשום מאור הגולה חרם על חלק מקהילות אשכנז ואסר עליהם לשאת אישה נוספת על האישה הראשונה. את החרם הוא הגביל לכמאתיים שנה וקבע שיסתיים בסוף האלף החמישי (כלומר החרם הסתיים לפני כ 776 שנה).

הספרדים ובני עדות המזרח מעולם לא קיבלו על עצמם את החרם והמשיכו, לאורך כל הדורות, לשאת יותר מאישה אחת.

אם רבנו גרשום מאור הגולה לא היה רוצה שהחרם יסתיים הוא לא היה מגביל אותו בזמן.

לפי פירוש **התוספות** בגמרא, כל חרם שהוגבל בזמן, כאשר עבר הזמן ממילא עבר החרם ומתבטל ואין צריך היתר מיוחד. (מסכת ביצה, דף ה' עמוד א')

הרמ"א גדול הפוסקים האשכנזים קבע שאף לאשכנזים אין חל היום תוקפו של חרם רבנו גרשום אלא מנהג אבות בלבד. (דרכי משה סימן א' אות י')

בעל **הסמ"ע** (תלמידו המובהק של הרמ"א) מביא בשם הרמ"א: "ומכל מקום נראה כי בזמן הזה אין צריכין להיתר מאה אנשים (להתיר את המנהג) דהא כבר כלה זמן הגזירה" (הדרישה, על הארבע טורים אבן העזר, הלכות נישואין א' ט', ס"ק יב')

הרמב"ם בהלכות אישות, פרק יד', הלכה ג' פוסק: "נושא אדם כמה נשים, **אפילו מאה**, בין בבת אחת בין בזו אחר זו. ואין אישתו יכולה לעכב, והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת, ואינו יכול לכופף אותן לשכון בחצר אחת אלא כל אחת ואחת לעצמה". (אבל אם הן מסכימות לדור יחד מותר)

לפי ההלכה היהודית, איש פשוט לא מוגבל במספר הנשים שיכול לשאת. מלך מוגבל ל-18 נשים.

חשוב לדעת שמקור איסור הפוליגמיה והביגמיה הוא בנצרות.

גמרא, פסחים דף קי"ג עמ' א:
 "אמר ליה רב לרב אסי ... לא תנסיב תרתי, אי נסבת תרתי, נסיב תלת".

פירוש: אל תישא שתי נשים שמא תתחברנה יחד לייעץ עליך רעה, אם בכל זאת נשאת שתיים **תשא אישה שלישית** שאם תתייעצנה השתיים נגדך השלישית תגלה לך.

היעב"ץ, רבי יעקב ישראל עמדין, (1698-1776 למנינם, 750 שנה אחרי רבנו גרשום) מגדולי רבני אשכנז בגרמניה, באחת מתשובותיו על הנזק שגורם איסור הפוליגמיה ליהדות כותב: "**איך אומה ראויה להרבות בנשים אלא האומה הקדושה (עם ישראל). לפיכך התירה התורה אותן לאיש הישראלי מפני שאסרה לו הזנות והניאוף**". (ש"ת שאילת יעב"ץ חלק ב' סימן טו')

לפי דברי הגאון היעב"ץ איסור ביגמיה הוא כניעה לחוקי הגויים ו"מהראוי היה למנוע מלאסור ליהודי שתי נשים משום איסור של בחוקותיהם לא תלכו".

הרידב"ז כתב בשו"ת מהר"י בי רב, סוף סימן סא' "בירושלים ובכל המקומות האלה לא נתפשטה גזרת רבנו גרשום מאור הגולה ונהגו לישא כמה נשים ואין פוצה פה".

המהר"ם אלשקר כתב: "רוב הגלויות כגון בגלילות ספרד ובמערב ובכל המזרח לא קיבלו עליהם מעולם תקנת רבנו גרשום מאור הגולה, לא אז ולא היום". (סוף סימן צה').

הגאון מוילנא (ספר תולדות הגר"א עמ' קז') כותב כי אילו היה עולה הדבר בידו היה מבטל תורה ותפילה ומסבב מעיר לעיר וממדינה למדינה לבטל חרם דרבנו גרשום בעניין איסור לשאת שתי נשים, **כי ע"י ביטול החרם תהיה התקרבות הגאולה.**

החתם סופר הביע את מורת רוחו כנגד השפעות האיסור לשאת שתי נשים וכתב: "הרבנים המחמירים בחרם דרבנו גרשום רבים חללים הפילו" (סימן ג').

הרב אברהם יצחק הכהן קוק, הרב הראשי לישראל ומייסד הרבנות הראשית, כבר בזמן הקמת הרבנות הראשית הגיעו אליו קבוצה מהישוב הישן וביקשו להחרים את התימנים שעלו לארץ עם מספר נשים. הרב קוק דחה אותם והוכיח להם שמעולם חרם רבנו גרשום לא התקבל על ידי הספרדים וכן פסק בספרו שו"ת "עזרת כהן" (עניני אבן העזר סימן קג').

הראשון לציון **הרב מרדכי אליהו** פוסק בספרו על קיצור שולחן ערוך שעדיף, אף בדורנו, לשאת אישה נוספת, מאשר לגרש את הקודמת במידה והיא לא ילדה.

הרב עובדיה יוסף, הראשון לציון בשו"ת יביע אומר חלק ח' אהע' סימן ב' הכריע שאין להכיל את תקנת רבנו גרשום על הספרדים שמעולם לא קיבלוה וכתב: "אין ספק שהחומרה בזה בזמנינו גורמת לתקלות רבות, שאם הבעל לא דתי, הולך ולוקח לו פילגש הידועה בציבור, ומה הועילו

חכמים בתקנתם, ואם הוא דתי בוודאי שלא ניצול מהרהורי עברה הקשים מעברה, ואולי גם מעשה חס ושלום".

הרב יוסף קאפח ז"ל, בוגר ישיבת מרכז הרב, חבר בית הדין הרבני הגדול בירושלים וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל, קבע נחרצות בשיבתו בבית הדין הגדול בירושלים, שאין למנוע מספרדי לשאת אישה נוספת.

רבי יצחק רצאבי בספרו שולחן ערוך המקוצר (אבן העזר חלק א' סימן קצ"ח. הלכות פריה ורביה סעיף ד') כותב: "כפי דין תורתנו הקדושה שבכתב ושבבעל פה, וכן מוסכם מכל הפוסקים, מותר לשאת אישה נוספת על אישתו, בכתובה וקידושין כדת וכדין, כמו שנאמר (שמות כא/י'): 'אם אחרת יקח לו, שארה, כסותה ועונתה לא יגרע. ונאמר (דברים כא/טו') כי תהיינה לאיש שתי נשים וגומר וילדו לו בנים וגומר וכך נהגו בכל הדורות, כגון שמצינו באלקנה, אביו של שמואל הנביא (שמואל א' א/ב) ולו שתי נשים שם אחת חנה ושם השנית פנינה. ואישתו הראשונה אינה יכולה למונעו מזה גם אם ילדה לו ילדים רבים. ואפילו מאה נשים בבת אחת, יכול לשאת. אך כל זה דווקא בתנאי שהוא יכול לתת שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת או שהן מוחלות ומסכימות להסתפק במועט".

מובא בספרי האר"י הקדוש: "כשם שליעקב היה ב' נשים כן רבי עקיבא נשא בת כלבא שבוע ואשת טורנוסרופוס הרשע לשני נשים. והנה בת כלבא שבוע היתה כנגד רחל ואשת טורנוסרופוס היתה כנגד לאה."

טורנוסרופוס היה המושל הרומי בארץ ישראל בימי אנדריאנוס קיסר ותמיד היה רבי עקיבא מנצח אותו בוויכוחים מול הקיסר. כשחזר זועף לביתו שאלה אישתו מפני מה פניו זועפים ענה: מפני רבי עקיבא. אמרה לו: אכשיל אותו בדבר עברה. היא היתה יפת תואר ביותר, נתקשטה והלכה לפתותו. כשראה אותה רבי עקיבא ירק צחק ובכה. שאלה אותו לפשר הדבר, אמר לה: רק שתיים אפרש לך. ירקתי כי מטיפה סרוחה באת, בכיתי על היופי הזה שעתיד להבלות באדמה. וצחק שראה ברוח הקודש שעתידי להתגייר והוא ישא אותה לאישתו ולא רצה לגלות לה. לאחר שהבינה שנכשלה בתכניתה לפתותו, שאלה אותו: היש תשובה למעשיי? ענה לה: כן. הלכה ונתגיירה. לאחר זמן נישאה לרבי עקיבא.

רבי נתן תלמידו של **רבי נחמן מברסלב** כותב על הארבע שנכנסו לפרד"ס: "רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום כי נכנס למלחמה עצומה, כי היה לו נסיונות עצומים מאד כמו שאמרו רז"ל בעניין אשת טורנוסרופוס הרשע ימ"ש וכו', שבכה ושחק ורק וכו' ויצא בשלום אשרי לו. ועל כן באמת זכה שיצתה נשמתו (ב'שמע ישראל') בד' ד'אחד', ששם כלליות שיר פשוט, כפול, משולש, רבוע שהם ד' מיני ניגונא שכלול בד' ד'אחד' שיזכו הצדיקים אשרי להם". (רבי נחמן גילה שהשיר פשוט כפול משולש מרובע הוא נח נחמ נחמן)

הידעת?

האור החיים הקדוש, מגדולי פרשני המקרא והתלמוד בתקופת האחרונים, מקובל ופוסק הלכה, היה נשוי לשתי נשים: פאצונה בת רבי משה בן עטר ואסתר בת מאיר ביבאס, איתן עלה לארץ והקים ישיבה בירושלים.

רבנים מהדורות האחרונים:

רבי יעקב אבוחצירא, אביו נשא שתי נשים ושתיהן ילדו בנים.

הבבא סאלי היה נשוי בארץ ליותר מאישה אחת בו זמנית.

הרב יצחק אבוחצירא רב הערים רמלה לוד, היה נשוי כאן בארץ לשתי נשים בו זמנית ומשתיהן יש לו צאצאים.

רב יצחק נח, רב מושב עלקוש שבגליל, היה נשוי לשתי נשים.

'הבן איש חי', הרב יוסף חיים היה מגדולי האחרונים, פוסק, מקובל, דרשן ומנהיג. מכונה "ריש גלותא דבבל", דהינו ראש גלות בבבל. אחד הפוסקים הפופולריים ביותר בקרב יוצאי עדות המזרח בישראל. מתוך ספרו "בן יהודע" מסכת בבא קמא דף פב ע"ב (הקטע עוסק בתקנות עזרא, שאחדות מהן נוגעות לקשר בין איש לאשתו) :

"ויהיו אוכלין שום בערב שבת: משום עונה דכתיב {תהלים א-א} אשר פריו יתן בעתו. ואמר רבי יהודה ואיתימא רב נחמן, ואיתימא רב כהנא, ואיתימא ר' יוחנן: זה המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת. תנו רבנן: חמשה דברים נאמרו בשום: 1. משביע 2. ומשחין 3. ומצהיל פנים 4. ומרבה הזרע 5. והורג כנים שבבני מעיים, וי"א מכניס אהבה ומוציא את הקנאה": ר"ש-משום עונה. שמצות עונה בלילי שבת כדרב יהודה והשום מרבה את הזרע כדלקמן: משחין. מחמם את הגוף: מכניס את האהבה. מתוך שמשמח את הלב:

"נראה לי בס"ד כי השום בטבעו מרבה הזרע, וכיון דמרבה הזרע אז מצד הטבע מעורר תאות המשגל ביותר, והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה שאמר מרדכי היהודי ע"ה לאחשורוש: אין האשה מתקנית אלא בירך חברתה, וצריך לומר למה אמר בירך? היה לו לומר: אין האשה מתקנית אלא בחברתה. אך הכונה שאף על פי שמנהגו של עולם האשה מתקנית מן צרתה בכל דבר, עיקר הקנאה לא יהיה לה אלא מצד התשמיש והעונה, מפני שבכל הדברים הן תכשיט הן מלבוש הן אכילה - יוכל להשוותם זו על זו, בלתי הפרש כלל. ואם תתקנא מצד התכשיטין ולבוש, היא יש לה כסותה, ובעת שלובשת צרתה לובשת גם היא, וכן באכילה ושתייה בעת שזו אוכלת מאכל זה גם זו אוכלת מאכל זה, וכן בכל דבר ודבר של הנאה ותענוג לא ימצא זו יש לה וזו אין לה, ולמה תתקנא באמת אם אין לצרתה יתרון עליה, ורק בתשמיש ועונה שהוא שוכב לילה אחת אצל זו, ולילה אחת אצל זו, הנה בראותה כי זאת הלילה מתענגת עם בעלה, והוא פורש ממנה, יש לה קנאה מדבר זה שאין לה.

ולכן אמרה לאה לרחל המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני, ותאמר

רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך. וקשה מה שייכות יש לזה עם הדודאים, דאיזו הנאה ועונג יש ללאה מן הדודאים, דהיא אינה צריכה להם ואין לה חפץ בהם.

ופרשתי בס"ד, דאף על גב דבאמת אין לאמותינו קנאה זו מזו כלל ועיקר, עם כל זאת דברה עמה לאה בדרך בדיחות, כאשר ראוי לדבר האשה עם צרתה מצד הקנאה שיש לה ממונה, והיא ר"ל הן אמת בכל הנאה ועונג שוים אנחנו, וכמו שעושה אליך כן עושה לי, מכל מקום בהנאת עונה ותשמיש אין אנחנו שוים, כי בלינה אשר ישכב עמך לא ישכב עמי, אך זאת נחמתי, כי מאחר שאני תמיד מהירה בימי עיבור ובימי יניקה, ואת אין לך הריון, על כן חציו של חודש את טהורה שישכב עמך, וחציו של חודש את יש לך ימי ראייה וימי ספירה, שאז הוא ישכב עמי, בזמן שאי אפשר לשכב עמך, אך אם תקחי דודאי בני ותתעברי על ידם, הנה את טהורה כל הימים, וכל זמן שאת טהורה לא ישכב עמי ולא יבא אצלי, ונמצא אין אני שוה עמך בעונג זה. וכל זה בדרך בדיחות דברה עמה, כאשר ראוי לדבר האשה עם צרתה, **אך באמת ובאמונה הם אינם נחשבים צרות זו על זו**, ולכן אמר מרדכי ע"ה לאחשוורוש, אין האשה מתקנית אלא בירך חברתה.

אמר בירך לרמוז לו על התשמיש המתייחס לירך, וכמ"ש רז"ל ע"פ ונפלה ירכה האמור גבי סוטה, כלומר אין קנאה עצמית ואמיתית אלא מצד הנאת התשמיש, מפני כאשר ישכב עם זו בלילה זו תהיה חברתה רקנית מן הנאת תשמיש באותה לילה, ולכן יהיה לה קנאה עצמית: מיהו גם קנאה זו אפשר לעשות לה תיקון, שישכיב את שתיהם עמו בחדר אחד, ובכל לילה אשר

ישמש עם זו ישמש גם עם זו ונמצא שוים הם בהנאה זו, כי הוא קם ממטה של זו, ובא למטה של זו, דשתייהן סמוכות אליו זו מצד זה, וזו מצד זה, ואין כאן קנאה עצמית.

אך דא עקא דעל הרוב אין לאדם כח לעשות שתי עונות לזו ולזו בלילה אחת, כ' לא יכול להזריע פעמים, אבל אם יאכל שום המרבה את הזרע תתעורר בו תאוות המשגל, ויוכל לקיים בשישי שתי עונות בלילה אחת, ולא אכפת לו כלום, וממילא לא יהיה קנאה לנשיו זו מזו גם בדבר התשמיש, כי שתיים יתענגו בעונג העונה באותה הלילה, ואין לאתת יתרון על חברתה כדי שתתקנא, ולכן יש אומרים על השום מכניס אהבה, כלומר אהבת המשגל, כיון דמרבה הזרע, תתעורר באדם אהבת המשגל ביותר. ואז ממילא מסיר הקנאה מבין שתי נשים, שהם צרות זו לזו, כי בזמן הקדמונים היו רוב בני אדם רגילים לישא איש אחד שתי נשים, או יותר"

כאשר שש נשים החליטו לחיות כהלכה עם איש אחד

אנשים נוטים לחשוב שאם יש יותר מאישה אחת, יש חיסרון באהבה, או כמו ששואלים: "איך את מסכימה לחלק את הבעל שלך עם עוד נשים?"

אז באנו לחדש לכם: **חיינו 1 2 3 4 5 6 נשים עם איש אחד**

והאהבה לא מתחלקת, האהבה נכפלת!

כל אחת היא שיר ויחד מתנגן פס קול החיים שלנו
אהבה היא בחירה של הלב והלב הוא חופשי לאהוב.

אני אילנה, נאסרתי בכלא כי לא הסכמתי לדבר נגד בעלי ולקבל טובות הנאה מהרשויות. התחתנתי עם דניאל לפני 26 שנים ויש לנו עשרה ילדים. היו לנו חיים טובים לפני ששברו את כל המשפחה, וסגרו אותנו בכלא. יש אנשים שחיים ביחד בסתר, ואנחנו, משלמים ביוקר על הכנות שלנו.

כלא נווה תרצה, הפרידו בינינו, אזמרה אדרת שירן ואני, כל אחת מהנשים באגף אחר. היו לנו כיסופים גדולים לראות כל פעם אחת את השניה והיינו קוראות ושרות זו לזו מסוף פינה של חצר אחת לסוף פינה של חצר שניה. הייתי כמה ימים באגף עם אזמרה, אבל לא באותו תא, עד ששוב הפרידו בינינו. בינתיים נשברו לי הכתפיים בהעברה מפוסטה לפוסטה כשנפלתי במדרגות עם אזיקים בידיים וברגליים בדרך לבית משפט. אחרי עשרה חודשים בכלא, קוקסינל אחד ערבי שהיה איתי בתא במיטת הקומותיים שמעליי, לא רצה שיהיה לי טלפון, אפילו שזה היה התור שלי וניסה לחתוך לי את הפנים עם מכסה של קופסת טונה וברוך ה' היא לא הצליח. הסוהרות והקצינים לא האמינו לי וסגרו אותי במקום את הקוקסינל בעונש לחודש ב'מתחם', במקום יותר סגור, אבל יותר קרוב לאדרת כאשר שער מברזל מפריד בינינו. אמרתי לעצמי: "רוח סערה עושה דברו". למחרת הקוקסינל חתך את האוזן של אסירה אחרת והסוהרות התביישו שלא האמינו לי קודם. אחרי חודש כשהזמן הגיע בשבילי לצאת מ'המתחם' ולחזור לאגף, ביקשתי מיטה למטה (כי המיטות קומותיים ולא יכולתי לטפס עם כתפיים שבורות וכואבות). כל הזמן ביקשתי להיות עם אדרת ואמרו לי אם את רוצה להיות של עם אדרת אין מיטה למטה. אז אמרתי: בטח שאני רוצה להיות באגף של

אדרת, לא איכפת לי מיטה למעלה, מיטה למטה, העיקר שאהיה עם אדרת. בסוף אחרי עשרה חודשים, אחרי שהעבירו אותי בשמונה תאים עם בנות שונות, הגעתי לאגף ב' של אדרת! מנהל האגף כל בוקר בספירה, ברגע שהיה נכנס לאגף, עם המקל הארוך, שאיתו היה דופק על הקירות לוודא שלא התחלנו לחפור פתחי מילוט, היה צועק בכל האגף: "יש כאן אמבשיות יתר!" (אמבש זה שם המשפחה שלנו) וכשהיה מגיע לתאים שלנו היה אומר: "מה אתן עושות פה בכלא בכלל?! טוב אז תחזירו בתשובה את כל הבנות, ככה יהיה להן ברכה לצאת יותר מהר מפה ויקבלו את השליש".

אנשים חושבים שמי שיושב בכלא 'מגיע לו להיות שם' ולכן מקשים את הלב ולא משאירים פתח לרחמנות ולאפשרות שהם לא רואים את כל התמונה. ראיתי איך מרגע שסוגרים בן אדם מאחורי סורג ובריה, לאט לאט מעגל החברים והמשפחה סביבו מצטמצם ונעלם ואפילו אנשים שהוא חשב שאוהבים אותו מתביישים בו, לא מבינים אותו ומתייחסים אליו כאל מצורע. עד שהוא נשאר לבד, חי רק את עצמו, את המחשבות שלו, הרדיפות שלו, הפחדים, התסכולים, שוקע בדיכאון עם רצון למות והרבה אסירות גם מנסות להתאבד וזה לא מגיע לחדשות. למדתי שרק אם בן אדם יוצא מעצמו ומתייחס לצער של השני, מרחם, מחפש איך לעזור, איך לשמח מישהו אחר, איך לעשות טוב, הוא מתחיל לחיות אחרת. הוא מתחיל לחיות.

כבר לפני 16 שנה, אזמרה, אדרת ושירן (לפני 6 שנים), היו מפיצות את

הפתק עם השיר העשירי נ נח נחמ נחמן מאומן עוד לפני שהכרנו, והתחברנו יחד באמונה משותפת ובמטרה משותפת להפיץ את השמחה של רבי נחמן.

בגלל שאנחנו חברות כל כך קרובות, החברות בינינו החזיקה אותנו ועזרה לנו להתגבר ורצינו לעודד את האסירות האחרות, שאפילו במצב שאין כוח לעשות כלום, אפשר לשיר את הפתק בפרט שרבי ישראל אמר שרבי נחמן כותב בפתק: "מאד היה קשה לי לרדת אליך..". שהוא יורד לכל אחד לאיפה שהוא נמצא, אפילו בתכלית הירידה, אליך ואליך.. ואפילו רק להגיד בפה נ נח נחמ נחמן מאומן יש בתוכו את הסוד של עשרה מיני נגינה שיש בתוך ה'תיקון הכללי', נ נח זה דבר קל ומהפך הכל, כל הצרות וכל היסורים וכל הרע, מהפך ומחדש הכל לטובה! שרנו ורקדנו יחד. הדיבורים של רבי נחמן עוזרים לכל אדם בכל מצב ולכן בכלא אספנו הרבה ספרים של רבי נחמן מפה ומשם והיינו מסתובבות איתם, כמו "ספריה על רגליים", הבנות היו באות ולוקחות מאיתנו את הספרים. בכיתת 'חינוך' היינו מצלמות את התפילות מהספר 'ליקוטי תפילות' וחילקנו להן.. חלק מהבנות הפסיקו לעשן בשבת. גם סיפרנו להן שרבי נחמן אומר שע"י שמחה של שבת זוכים לחירות. הבנות הרגישו אצלנו שאפילו שאנחנו סגורות בכלא כמו שהן, ושגם אותנו המערכת מנסה לדכא ובקלות יכולנו ליפול לייאוש, בחרנו להילחם נגד העצבות ולחפש את החירות הפנימית. בחצר אפילו הבנות הכי קשוחות היו באות לשיר ולרקוד איתנו. סיפרנו להן שרבי נחמן אמר שעל ידי שירים וריקודים נמתקים כל הדינים ומופיע במדרש (רבי נתן מביא בליקוטי הלכות) שכשיוסף הצדיק היה בכלא 12 שנה הוא החזיק

את עצמו בשמחה בשירים וריקודים ומילי דשטותא ובזכות זה שעמד בניסיון והפך את היגון ואנחה לשמחה וששון, לעם ישראל היה כוח לצאת ממצרים מעבדות לחירות.

אחרי שנה קשה בכלא, אמרו שהכל היה טעות. זאת אומרת שישבנו שנה שלמה רק בגלל שלא היינו מוכנות לשקר. כתב האיטום נגדנו התבטל והאשמה היחידה שהשאירו לנו היתה על זה שלא וויתרנו על הקשר בינינו (כי היה אסור לנו ליצור קשר אחת עם השניה).

ברוך ה' השתחררנו בשמיני של חנוכה, יום החתונה שלי עם דניאל, ושנתיים אחר כך, באותו יום, גם הבן שלי השתחרר מבי"ח פסיכיאטרי שבו סגרו אותו בכפייה במחלקות סגורות בגלל שחזר בו מעדותו נגד אביו אחרי שנאלץ להעיד שקר כי הפרקליטות והעו"ס איימו עליו שישב בכלא הרבה שנים אם לא.

פקידות הסעד החליטו להפריד בין כל הילדים. ושמו כל אח ואחות מרחק קילומטרים זה מזה ואסרו עליהם כל קשר. מי יכול להסביר דבר כזה? הפרידו אחים בני 9 ו-10 ואחיות בנות 14 ו-15, הפרידו ילדה חולה בת 8 מכל האחים וילד שהעז לדבר על הגעגועים לאבא חטף עונשים מהמדריכים ומהעו"ס יו"ת בפנימיות להיות נעול בחדר ולא לדבר ולא לראות את אמא שבועות ארוכים. אז מי פה מתעלל בילדים?

השירים בדיסק המדהים הזה באו מעומק הכאב.

מכל הצרות ומכל העינויים שעשו לנו, הכאב הכי גדול שלנו ושל דניאל, זה שלקחו לנו את הילדים והפכו אותם נגדנו. הכניסו בהם פחדים שגרמו להם לעזוב את דרכי התורה ולימדו אותם להתבייש בנו.

בשנתיים הראשונות (מיום המעצר) כל הילדים נלחמו לאחד את המשפחה ולהחזיר את אבא הביתה, והבוגרים יותר, בזמן שאסרו עליהם להיות איתנו בקשר, ניהלו את כל המשפט, נפגשו עם עורכי הדין הידועים ביותר בארץ, לקחו הלוואות והשקיעו את כל זמנם, בכל כוחם להוכיח את עיוות הדין וגודל העלילה. במשטרה וברוחה לא אהבו את זה שהם נלחמים על הוריהם, תפרו להם תיקים וסגרו אותם בכלא לחודשים ארוכים כשבמקביל, בשיחות עם פסיכולוגים ועוס"ות, איימו עליהם שאם לא יוכיחו שניתקו כל קשר איתנו (אמא ואבא שלהם) יקחו להם את התינוקות שלהם, "אישו אותם שאין תקווה, שברו אותם והסיתו אותם נגדנו. דווקא אלה שנלחמו הכי הרבה התהפכו באופן הכי קיצוני. מכל הדברים הקשים זה הסבל הכי גדול.

כמו שכתוב בגמרא (מסכת סוטה פרק ט'): "בעקבות משיחא... חוצפא יסגא ... ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו מפני קטנים בן מנוול אב בת קמה באימה כלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו פני הדור כפני הכלב הבן אינו מתבייש מאביו ועל מה יש לנו להישען על אבינו שבשמיים"

בנו התקיים הכל.
כנראה שהגאולה קרובה מאד וצריך להתחזק באמונה.

שמונה חודשים שאילנה אדרת ואזמרה בכלא נווה תרצה. **אני (שירן)** הצלחתי לברוח ממקלט נשים מוכות (שבו סגרו אותי אחרי שחוקרות המשטרה פוצצו אותי מכות) מאז התגוללתי ברחובות ובין חברות, לחפש עצה ותחבולה איך להציל את חברותי ואהובנו דניאל מבית הסוהר ולהינצל ממסכת העלילות והייסורים שהפילו עלינו מיום 4.7.2011...

ידעתי שלדניאל יש דיון בירושלים ומביאים אותו עם הפוסטה לרחבת החנייה שמחוץ לבית המעצר. בשיחת הוועידה הטלפונית ערב קודם לכן אמרתי לדניאל שאבוא לראות אותו והוא ביקש ממני שבשום אופן הוא לא רוצה שאבוא כי הוא חשש לשלומי ופחד שמא יתפסו אותי ויכניסו גם אותי לכלא. היה ניכר שיותר מהייסורים של מה שהוא עובר בבית הסוהר, הוא סובל מזה שאילנה, אזמרה, אדרת והבנים שלו בבית הסוהר. לא יכולתי להתאפק ולחשוב שאפספס את הסיכוי ולו הקטן ביותר שאראה אותו ו/או שהוא יראה אותי ואשלח לו נשיקות ודרישת שלום מכל שאר הנשים, ושידע ששום דבר לא יפריד בינינו. כל הלילה הייתי בכותל וקראתי מ'הסיפורי מעשיות' של רבי נחמן (שזו סגולה לבטל את הטבע...). בסביבות 04:00 לפנות בוקר הגיעה כלה לכותל ורצתי אליה בהתרגשות לאחל לה מזל טוב וביקשתי ממנה שתברך אותי, כי שמעתי שזו סגולה לקבל ברכה מכלה ביום חתונתה.. ביקשתי שתתפלל בשבילי שדניאל, הנשים והבנים ישתחררו מהכלא וכל מה שעשו לנו יתגלה בכל הארץ ובכל העולם.. שאלתי אותה גם לשמה, ולהפתעתי היא אמרה שקוראים לה 'שירן'!

בסביבות 06:00 בבוקר התקדמתי לכיוון חניית הפוסטות, חשבתי שאולי בכל זאת אני זקוקה לתחפושת כדי שהסוהרים ובלשי המשטרה לא יזהו אותי ויכניסו גם אותי לכלא כמו שהכניסו את כל מי שלא הסכים לשתף פעולה עם השקרים שלהם נגד דניאל. לא היו לי בגדים אחרים והמח שלי לא הצליח לחשוב על פיתרון טוב יותר מאשר להשאיר את הכיסוי ראש בתיק ולהחליף אותו לכובע. אילנה, אזמרה ואדרת התקשרו אליי מהכלא בשיחת וועידה וחיכו לשמוע ממני אם אני רואה את דניאל. האפשרות היחידה שלי לראות אותו היתה, אם היו מוציאים אותו מהפוסטה, וזה היה רק בשביל להכניסו לבית המעצר וזה לוקח מספר שניות שבהם הסוהרים מקיפים אותו ולא נותנים לאיש להתקרב מרדיוס רחב למדי. פוסטת הפח אטומה מכל הכיוונים ומבחוץ לא ניתן לראות מה קורה בפנים. הפתח היחיד שדרכו האסירים יכולים לראות מה קורה בחוץ נמצא גבוה מאד, לאורך המשאית, פס ברוחב של כ-15 ס"מ שנקרא חלון והוא למעשה חתיכת ברזל מחוררת שדרכה ניתן להציץ החוצה אם מטפסים, (אזוקי ידיים ורגליים) על ספסל הברזל. חיפשתי לראות באיזה מהפוסטות הוא נמצא, אולי הוא יצליח לטפס על הספסל ולהוציא אצבע מאחד החורים.. לפתע, זיהיתי את האצבע וחשבתי שראיתי מבעד לחורים גם את הכיפה נ נח קפצתי במקומי והעברתי לחברותי תיאור של כל מה שראיתי, ובפנטומימה הצגתי לדניאל את האהבה שמסרו לו מעבר לקו... לפתע ענן שחור כיסה לי את שדה הראייה, רפ"ק אשר ליזמי, ראש צוות החקירה נגדנו, ישירות מכוחות האופל, בעיניים אדומות מרוע, כשראה את סמני האהבה שלי לדניאל מיד קפץ עליי באיומים והודיע לי שאני עצורה ושאם אתנגד הוא ישתמש

באלימות. בעל כורחי הגעתי איתו למחלקת תשאול בימ"ר. שם בחדר חקירות צפוף, החוקר איציק לוי תקף אותי בצעקות והאשמות מופרכות, באימים, קללות ומילים גסות על הקשר שלי עם דניאל, במשך 11 שעות לפחות(!) לאחר החקירה הצמידו את ידי ונעלו באזיקים לוחצים, הובילו אותי לבית המעצר. בכניסת הביניים היתה צפיפות גדולה של אסירים וסוהרים, רעש של שרשראות אזיקי ידיים ורגליים וצעקות מכל הכיוונים. הבטתי לכיוון דלת הכניסה, בציפייה, בתקווה.. לפתע ראיתי כיפה נ נח מבין הברזלים מתקרבת והולכת ורעש אזיקי הרגליים.... "דניאל!" קראתי לו בקול גדול, כבר שנתיים שלא ראיתיו כל כך מקרוב, ובהשגחה נפלאה מצאנו את עצמנו כל כך קרובים עד שיכולתי כמעט לנשק אותו! הצלחנו להגיד כמה מילים של אהבה אחד לשני. החוקר איציק לוי הביט בדניאל בתדהמה ופלט מפיו: "בואנה דניאל אתה נראה טוב..." "דניאל שהובל ע"י הסוהרים פנימה, תוך כדי הליכה, אמר לחוקר איציק לוי, בכנות: "לא נמאס לכם להילחם נגד האהבה?" ומאחריו נטרקה דלת הברזל הכבדה. לאחר כחצי שעה הכניסו גם אותי דרך אותה הדלת. חדר הכניסה לבית המעצר היה מלא וגדוש בעצירים אזוקים. כולם גברים. הייתי האישה היחידה. הדבקתי את עצמי לקיר וחשבתי שכבר אין סיכוי שאראה אותו, כי צוות השמירה עושים הכל כדי למנוע מאיתנו להתראות. אבל משהו בי משך אותי לזוז צעד ימינה, לגלות מה מסתתר מאחורי הקיר שלמולי... צעד ימינה שלי כמו במראה דניאל מופיע מולי, היינו אחד מול השני בין ההמון, מתחת למכשיר הבידוק הביטחוני, כמו מתחת לחופה, כשהחתן והכלה הופכים שקופים,

לכמה רגעים פלאיים, אף אחד לא שם לב אלינו ויכולנו לדבר ולחזק אחד את השני. דניאל בשתי ידיו האזקות הגיש לי ספרון קטן 'התיקון הכללי' עם תמונות של הפתק ובעל הפתק. הוא סיפר לי שהוא היה בצער לראות שעצרו אותי כשביתיים סגרו אותו בתא מעצר זמני והוא התפלל לראות אותי שוב וחשב מה הוא יכול לעשות כדי לחזק אותי. והחליט להחזיק את הספרון עם הפתק בידיים כדי שאולי יוכל, בנס, להביא לי אותו במתנה, כשלתע דחף אותו סוהר מאחוריו ואמר: "תתקדם!" הוא מצא את עצמו מולי... כשהגיש לי את הספרון מידי האזקות לידי האזקות, הרגשתי כמו כלה ביום חתונתה כשאהובה האחד והיחיד משחיל את הטבעת על אצבעה.. נדחפנו הצידה מרוב כמות האנשים וההמולה, ומצאנו את עצמנו בפינת החלל, דניאל משעין כתפו על הקיר ואני מדברת בלי סוף ומרגישה כמו ילדת בית ספר מאוהבת בהפסקה, אחרי שכבר היה צלצול להיכנס לכיתות ואי אפשר לזוז כי רגעים כאלה יש רק באגדות...

כשהשליכו אותי בתא המעצר ועדיין על פניו היו מרוחים, חיוכים ענקיים ומבט חולמני, האסירות בתא לא הבינו מאיזה כוכב לכת נפלתי ומה כל כך משמח בלאבד את החירות במעצר ששובר את הרוח ומכניס יאוש ועצבות. איך יכולתי להסביר שבדיוק נתקלתי בנסיך הקטן ושאתי מרגישה בסיפורי מעשיות, שהכל חלק מתכנית סודית משמיים ושנחנו בניסיון לא להישבר, להישאר בשמחה ובאמונה ושהאהבה רק גודלת ומתעצמת עם כל ההתגברות של אלה שעושים הכל כדי להפריד בינינו.

(שירן: באגף הבידוד) בתאים קטנים וצרחות של אסירות מיוסרות שמתחננות לסוהרות לקבלת עזרה, וצרחות מהסוהרות על האסירות בהשפלה ובביזוי. בתנאים מחפירים, לא אנושיים, הכניסו את טליה, בת ה-21 לתא הנקרא 'חללית'. תא ענישה שבו לא מכניסים יותר מאסירה אחת, מצלמות מכל כיוון והאסירה חייבת כחלק ממערך הענישה וההשפלה, לפשוט את בגדיה וללא בגדים תחתונים ללבוש מדים כתומים ולעשות צרכים בחור שברצפת התא. טליה סיפרה שהחביאה בפיה להב מסכין גילוח וחתכה את צווארה לעיני המצלמות. מיד הגיעו סוהרים עם אלות לתת לה מכות. הוציאו אותה למרפאה ואחרי עשר דקות החזירו אותה וכתנאי לשלום סיכמו איתה שתירגע בתא שבו הייתי אני. עדיין באגף הבידוד. כשנכנסה וראתה אותי קראה: "א מ ב ש". כבר בהתחלה שהובילו אותי לבית הסוהר, האסירות קראו: "עוד אמבש הגיעה" וכשאסירות באגפים אחרים היו חוטפות עונשים ומגיעות לבידוד הן היו מוסרות לי געגועים ואהבה מחברותי. קשה לתאר למי שלא היה בכלא במצב שבו אנחנו היינו, כמה זה נותן תקווה וחיות לשמוע את זה. טליה התיישבה לצידי. הדם התייבש על החתכים בצווארה. הבטתי בה ברחמנות ובצער, "למה את עושה את זה לעצמך?" שאלתי אותה, רוצה להבין לליבה.. טליה הצעירה, מלאה חיוביות, ממש לא דיכאונית, שיערה הגלי לכתפיה החשופות ושן קדמית חסרה. "עשיתי להם ככונה" היא אמרה בחיוך.

בהמשך היא סיפרה: "הייתי עם אילנה באגף א', מסכנה היא בוכה הרבה על הילדים שלקחו לה ואפילו שהיא סובלת מאד מהשברים בכתפיים

ומהמריבות הקטנוניות של האסירות האחרות בחדר שלא מרחמות אפילו לתת לה כסא לשבת עליו, היא משתדלת להתגבר. היינו רוקדות ביחד. רוצה שאעביר לה משהו? תכתבי לה מה שלומך, תשמחי אותה.. " היא ראתה את ה'תיקון הכללי' עם התמונה של הפתק שאחזתי בשתי ידיי.. וואו מה זה 'תיקון הכללי'? בואי נגיד אותו ביחד!" היא נעמדה בקופצנות וגם אני. "איך הייתי רוצה גם להיות ככה כמוך", היא אמרה והביטה במטפחת שלראשי. "כשאשתחרר אני רוצה גם ללבוש חצאיות, לשים מטפחת, להתפלל..". עשינו יחד את 'התיקון הכללי' וטליה הפתיעה אותי כשזימרה לפי לחן של דניאל לשיר 'בתחתית הסיר'. היא גם אמרה שאנחנו חייבות לפרסם את השירים האלה כי זה יכול ממש לעזור לאנשים. את השמחה שלה קטעה המנהלת והקצינים שנכנסו לתא על מנת לקחת אותה למקום אחר.. היא לא רצתה ולכן ביקשה והתחננה עד כדי בכי. תוך כדי שהוציאו אותה בעל כורחה היא צעקה אליי: "אתן הולכות לצאת מפה שירן אל תדאגי! הביאו אתכם משמיים רק בשביל לחזק אותנו!" דמעות זלגו מעיני. הייתי רוצה להוציא משם את כל הבחורות האלה שכל כך צריכות אהבה, חיזוק של אמונה, תפילה, התחזקות בעצמן, אולי באמת הגענו כדי לראות מה שבחיים לא יכולנו לדעת שקורה בין כותלי הכלא.

את אילנה אזמרה ואדרת הפרקליטות רצו לסגור ל-14 שנה, ואותי הם התכוונו לסגור ללא פחות מ-9 שנים... בשמיני של חנוכה, יום הנס, הן השתחררו. היה דיון הוכחות והשופטים גילו את השקר של העדים שהודו לאחר מכן שאיימו וקיבלו שוחד מהפרקליטות ומהמשטרה.

אותי העבירו אגף. מסתבר שהשאירו אותי כל כך הרבה זמן באגף הבידוד רק כדי שלא אוכל להיות עם אילנה אזמרה ואדרת. באגף סביון, גילי, אחת האסירות, ראתה שקראתי מהסיפורי מעשיות של רבי נחמן בריקוד ובשירה. היה לה חשוב להגיד לי ששלוש אסירות שהיו פה שנה שלמה(!) השתחררו אחרי שכל הזמן רקדו ושרו בתפילה והודיה לה' ולא נפלו מאמונה שלמה. כמובן שהיא דיברה על שלושת חברותיי, ולא ידעה שגם אני 'אמבש' כיוון שהגיעה רק בימים האחרונים, אך הפלא ופלא, כבר הספיקה לשמוע סיפורי גבורה ונסים...

באגף אחר, כששאלתי את מנהל האגף לאן נעלמו כל הספרים שהיו על המדפים, הוא אמר: "זהו השתחררו הצדיקות!" בדיוק חודש אחרי שהן השתחררו, השתחררתי אני, בנסים.

נח נחמן נחמן מאומן לכל הישועות!

(שירן) שבת אחת, באגף בידוד, כלא נווה תרצה, חודש וחצי לא ראיתי ולא דיברתי, לא עם דניאל ולא עם הנשים. היה לי קשה לשבור את הייאוש שאיים להשתלט עליי. התחלתי לשקוע... לפתע שמעתי קול ששר את המילים של השיר שלפני שנתיים, אני ודניאל רקדנו לצליליו... "יום יום וליל כל הזמן בנתיב אחד - לא מסומן..." לא הייתי בטוחה אם אני שומעת את הקולות במציאות או בדימיון... נמשכתי לקול... בתא של 2 מטר על 4 טיפסתי ברגל ימין על האסלה (שירותים בלי דלת) וברגל שמאל על הכיור ובידי נתלתי בחלון מרושת בחוטי תייל, הרמתי את גופי בכוחותי האחרונים...

כשאני עדיין שומעת את הקול הזה: "יום יום וליל - כל הזמן, יחד ולבד, לך לעצמי נאמן..". לעיני נגלה מבנה גבוה, שבמרכזו ולכל אורכו, חלונות מסורגים ובאחד מהם, לא אחרת מאשר - אזמרה! מזמרת בקולה הטוב והמוכר.. שלחתי אליה קריאה של ציפור מ'אווטאר' (AVATAR) היא מיד התקרבה לחלון והניחה ידיה על הסורגים מחפשת מאין זה בא.. "נ נח!" קראתי לכיוונה בחוזקה, מקווה שצעקות האסירות באגף הבידוד יכסו את קולות האותות שהעברתי לחברתי המזמרת. היא החלה מיד לשלוח אליי קולות בתווים של השירים החדשים שדניאל כתב והלחין כשהיה סגור בפוסטה שעות ארוכות הרבה מעל לגבול היכולת:

"..הם מתים לתת לי את השם 'מנוח'... רק להגיד ננח מציל מהצרות וכל הצרות מתהפכות לאוצרות.." (חלק מהשיר 'תיבת ננח')

בשבילי זו היתה הפעם הראשונה ששמעתי את השירים החדשים, הניגון והמילים גרמו לי לצחוק ולבכות ובעיקר רוממו את רוחי כמו ממוות לחיים. כך העבירה לי אזמרה את מילות השיר לתוך התא הקטן בבידוד, מה שגרם לי לחשוב שמוכרחים להוציא את כל השירים בדיסק שישמחו ויחזקו כל אדם בכל מצב.

לנ נח הכוח להרים אדם מתכלית הירידה לתכלית העליה. הוא מחדש ומשמח והוא פלא כזה שמבטל את הטבע ממש!

כלא נווה תרצה. אילנה, אדרת, שירן ואני אזמרה, דיברנו בשיחת וועידה טלפונית. דניאל לא עלה על הקו כבר כמה שעות. ידענו שבשעה 2:00 לפנות בוקר לקחו אותו בפוסטה לדיון בירושלים, הוא עוד לא חזר והתחלנו לדאוג.
באותו זמן, דניאל היה שנתיים במעצר, שנתיים שלא התראנו.

באגף סביון בו הייתי, טלפון שבדרך כלל היה תפוס על ידי האסירות הוותיקות בגלל המיקום שלו מול החלון, הפעם, לשם שינוי היה פנוי ותפסתי אותו.

השקפתי מהחלון וראיתי שבמשך שלוש שעות, חונות שתי פוסטות מתחת לאגף שבו אני נמצאת, במקום שלא שימש אף פעם לחנייה. תוך כדי השיחה עם חברותי שמעתי צעקות של אסירים ורעש של שרשראות ברזל כבדות מתוך אחת הפוסטות. כשהסתכלתי ביתר עניין, ראיתי לתדהמתי שהפוסטה מתנדנדת מצד לצד. הבנתי שמשך כל השעות האלה שהמנוע של הפוסטה כבוי ואין סוהרים סביב, ביום של 40 מעלות, הפוסטה מלאה באסירים שנחנקים מחום, אזוקי ידיים ורגליים, בצפיפות איומה עד שכנראה לא יכלו לסבול יותר וטלטלו את קופסת הפח הלוהטת מבפנים על מנת להזעיק עזרה.

אילנה שאלה אם יכול להיות שדניאל בפוסטה, ואולי בדרך חזרה לבית המעצר הם עצרו כאן, שירן הציעה לי לנסות לקרוא לו.
בדרך כלל, אם אסירה צועקת, הסוהרת מיד נועלת אותה כעונש בתא.
קראתי לכיוון הפוסטה בקול חזק: 'יש בנו אהבה והיא תנצח! נח נחמ נחמן

מאומן! אחרי כמה שניות צעקתי שוב... אף סוהרת לא שמעה אותי ולא גערה בי. המשכתי להשליך קולות של התחזקות לכיוון הפוסטה. לפתע, שמעתי מבחוץ, קול חוזר: "נ נח נחמ נחמן מאומן" חשבתי שאני מדמיינת עד ששמעתי שוב "נ נח נחמ נחמן מאומן". כל כך התרגשתי וצעקתי לתוך שפורפרת הטלפון בהתלהבות: "זה דניאל זה דניאל! הוא כאן! זה הוא! יואו כמה זמן לא שמעתי את הקול שלו!"

רק מאוחר יותר דניאל סיפר לנו שלא יכל לדעת, שהפוסטה חונה ליד כלא הנשים. הוא גם לא יכל לשמוע אותי בגלל הרעש הגדול שהיה בפוסטה. כשאחד האסירים הפתיע אותו וקרא לעברו בקול רם: "נראה לי שאשתך קוראת לך מהחלון למעלה" הושלכה דממה בפוסטה, כל האסירים שמעו את הקריאות וחיזקו את דניאל לצעוק לי בחזרה. מרוב התרגשות מהמתרחש הם פינו לו את הדרך להגיע לחלון משם יכל לראות אותי והחלפנו קריאות אהבה עד שהפוסטה התחילה לנסוע... האסירות שצפו במתרחש וראו אותי רצה בין החלונות קראו לי לתאים שלהן, שבסוף המסדרון, שאוכל לצעוק אליו עד הרגע האחרון שהפוסטה יוצאת משערי הכלא...

מעשה בארבה / אדרת

המעשה היה בשנת 2012 תשע"ב. אילנה היתה סגורה באגף א' ואני באגף ב', בינינו הפרידה גדר מברזל גבוהה מכוסה בפח וסביבנו סוהרות שמאיימות לשים אותנו בכידוד אם נקרא זו לזו מעבר לגדר. בסגירה, הסתובבתי הלך

ושוב בתא הקטן והצר נסערת מחוסר הצדק מעיוות הדין, מה קורה פה, ריבונו של עולם זעקתי, למה האמת כל כך בביזיון? למה יש כל כך הרבה שקר בעולם? הרגשתי כבדות בלב, במוחי החלו לצוף קושיות ומבוכות: איך יתכן שלקחו לנו את הילדים? איך זה יכול להיות שדניאל שעשה כל כך הרבה צדקה, סגור בכלא, ואנשים שגנבו ורימו אותנו מסתובבים חופשי? איך יכול להיות שחוקרי משטרת ישראל עושים פשעים בשם החוק וכלום לא קורה להם? למה ה' לא מעניש אותם?

על השולחן היה מונח הספר 'ליקוטי מוהר"ן' של רבי נחמן. פתחתי אותו, חיפשתי נחמה. הספר נפתח בתורה ס"ד בה כתוב שיש קושיות הנמשכים מבחינת חלל הפנוי שאי אפשר למצא עליהם תירוץ בשום אופן, ורק על ידי אמונה מתגברים על כל המבוכות. הרגשתי שאני בניסיון ושאני חייבת להשליך את הקושיות ולהתחזק באמונה. התפעלתי לקרא שלכל חכמה יש ניגון ולכל אמונה יש זמר וניגון המיוחד להן, וצדיק הדור שהוא בחינת משה רבנו זכה לזמר ששייך לאמונה העליונה על הכל, 'תבואי תשורי מראש אמנה'. ידעתי שרבי ישראל בער אודסר בעל הפתק גילה שהשיר של האמונה הוא השיר פשוט כפול משולש מרובע: נ נח נחמן מאומן. שרתי את הפתק שוב ושוב.

כשהוציאו אותנו לחצר, שמעתי את אילנה שקוראת לי מעבר לגדר, היא מצאה חריץ שדרכו אפשר לדבר. התיישבתי על כסא, השענתי את ראשי קלות על הסורגים, והסתכלתי על אילנה עם הרבה געגועים. לפתע הבחנתי בזווית עיני הימנית, שיש עוד עין שמסתכלת עלי בזמנית וכשהסתכלתי

לבדוק מי נועץ בי מבט כזה חד גיליתי ארבה (חגב) גדול ויפה מלכותי במיוחד. הוא עמד בסמוך אליי על העמוד של הגדר, איזה פלא, חשבת, שהוא לא בורח ולא מנתר! הוא כמו חיכה לי שם בסבלנות מסתכל בי בשתי עיניים, היה נראה כאילו הוא רוצה לומר לי משהו חשוב משמיים. גופו הארוך מקושט בנקודות כמו מסתיר בתוכו סודות וחידות. שאלתי את אילנה: "מה זה אומר כשרואים ארבה יפה כזה עומד על הגדר?" הסוהרת צעקה לחזור לתאים.

כשרציתי לסיים ללמוד את תורה ס"ד, הבחנתי בכותרת של התורה, ליבי החסיר פעימה: "בא אל פרעה...הנני מביא מחר אות משמיים **ארבה** בגבולך" "ארבה בגבולך"! אות משמיים! מה זה ארבה? מה הוא מסמל? מה הסוד והרמז שהוא בתוכו צופן? מיד דילגתי לסוף של התורה וגיליתי שרבעו כותב: "ארבה, ראשי תיבות: "**א**כן **ר**וח **ה**וא **ב**אנוש", בחינת נגינה שהוא בחינת רוח". שלעתיד יתגלה הניגון והזמר של ראש אמונה ועל ידו יתבטלו כל הכפירות!

בחיי מוהר"ן רסז' אומר רבי נחמן: "אני אשיר שיר לעתיד שזה יהיה העולם הבא של כל הצדיקים והחסידים", ורבי ישראל בער אודסר אמר: לגלות בפירוש שאני הוא זה רק בהפתק הזה. אני נ נח נחמ נחמן מאומן אני הוא זה השיר.

ועוד אמר: "אני מרגיש מה שיהיה, יהיה אור כזה בעולם, כמו שהיה התגברות החושך והתאוות והטומאה, אדרבא יהיה כוח יותר, הוא יבטל וישבר כל הרע, כל הטומאה ... יהיה עולם של אמונה עולם של אמת!" (מתוך ספר ישראל סבא)

אל תתנו ללב להתייבש השיח מוליד חיים

צרו קשר

דניאל אמבש חף מפשע | www.danielambash.info | 052-7257917